

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ข
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ค
กิตติกรรมประกาศ	ง
สารบัญ	จ
รายการตาราง	ฉ
รายการรูปประกอบ	ญ
บทที่	
1. บทนำ	1
1.1 ความสำคัญของปัญหา	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย	3
1.3 สมมุติฐานของการวิจัยทดลอง	3
1.4 ขอบเขตงานวิจัย	3
1.5 ผลประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	4
1.6 นิยามศัพท์เฉพาะ	4
2. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	6
2.1 ความหมายและวัตถุประสงค์ของการสอนทดลอง	6
2.2 ประเภทและหลักการที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอนแบบทดลอง	9
2.3 องค์ประกอบของระบบการสอนทดลอง และกิจกรรมที่ใช้ในการสอนทดลอง	18
2.4 การสร้างใบงานการทดลอง	21
2.5 ความรู้เกี่ยวกับเนื้อหาที่ใช้ในการสร้างชุดทดลอง	26
2.6 การสร้างเครื่องมือในการวัดและประเมินผล	77
2.7 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	79

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
3. วิธีดำเนินการวิจัย	82
3.1 ประชากรกลุ่มตัวอย่าง	82
3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	82
3.3 การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	83
3.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล	99
3.5 การวิเคราะห์ข้อมูล	100
4. ผลการทดลอง/วิจัย	105
4.1 ผลการพัฒนาชุดทดลอง	105
4.2 ผลการพัฒนาใบงานการทดลอง	105
4.3 ผลการศึกษาประสิทธิภาพของชุดทดลอง	106
4.4 ผลการศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน	109
4.5 ผลการศึกษาความพึงพอใจของผู้เรียนที่ได้เรียนโดยใช้ชุดทดลอง	109
5. สรุป/อภิปรายผล/ข้อเสนอแนะ	117
5.1 สรุปผลการวิจัย	118
5.2 อภิปรายผลการวิจัย	119
5.3 ข้อเสนอแนะ	121
เอกสารอ้างอิง	123
ภาคผนวก	
ก. ลักษณะรายวิชา	127
ข. ใบงานทดลอง ที่ 1-3	129
ค. ผลการประเมินใบงานโดยผู้เชี่ยวชาญ	163
ง. ผลการประเมินชุดทดลองและรายนามผู้เชี่ยวชาญ	169
จ. ผลการประเมินแบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและรายนามผู้เชี่ยวชาญ	171
ฉ. คะแนนการทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน	174

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
ช. ค่าคะแนนเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานด้านความพึงพอใจของผู้เรียน ที่เรียนด้วยชุดทดลอง	177
ซ. วัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในชุดทดลอง การควบคุมเครื่องกลไฟฟ้า	179
ฅ. คู่มือการใช้ชุดทดลอง	185
ญ. ผลงานที่ได้รับการตีพิมพ์	189
ประวัติผู้วิจัย	196

รายการตาราง

ตาราง	หน้า
2.1 ตัวอย่างตารางการวิเคราะห์งาน (Task Analysis)	25
2.2 สัญลักษณ์ไฟฟ้าที่ใช้สำหรับการควบคุมเครื่องกลไฟฟ้ามาตรฐาน DIN, IEC, ANSI	57
2.3 สัญลักษณ์ไฟฟ้าที่ใช้สำหรับการควบคุมเครื่องกลไฟฟ้ามาตรฐาน SI	62
3.1 การวิเคราะห์คุณสมบัติ ของ เนื้อหาในการวิจัย	85
3.2 วัตถุประสงค์การทดลอง	86
3.3 แสดงระดับพฤติกรรมในวัตถุประสงค์การทดลอง	93
3.4 แสดงค่าความความยากง่าย (p) และค่าอำนาจจำแนก (r) ของแบบทดสอบ	95
3.5 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความคิดเห็นในด้านความพึงพอใจ ในการเรียนด้วยชุดทดลองวงจร Rectifier และวงจร Regulator	98
3.6 แสดงแบบแผนการวิจัยแบบ One-Group Pretest-Posttest Design	99
4.1 แสดงผลคะแนนการทำแบบทดสอบความรู้ผู้เรียนเพื่อ หาประสิทธิภาพของชุดทดลอง	106
4.2 ผลการวิเคราะห์ประสิทธิภาพของชุดทดลอง	108
4.3 ผลการวิเคราะห์ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของกลุ่มตัวอย่างที่เรียนด้วย ชุดทดลองการควบคุมเครื่องกลไฟฟ้า	109
4.4 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความคิดเห็น ในด้านความพึงพอใจ ในการเรียน ด้วยชุดทดลองการควบคุมเครื่องกลไฟฟ้า	110
4.5 ผลการปฏิบัติการทดลองของผู้เรียน ที่เรียนด้วยชุดทดลอง การควบคุมเครื่องกลไฟฟ้า	111
4.6 การวิเคราะห์ผลการปฏิบัติงานของผู้เรียนที่เรียนด้วยชุดทดลองการควบคุม เครื่องกลไฟฟ้า	115
ข.1 แสดงใบงาน การควบคุมเครื่องกลไฟฟ้า เรื่องการสตาร์ทมอเตอร์ 3 เฟส สตาร์ท เดลต้า แบบควบคุมด้วยมือ	130
ข.2 แสดงใบงาน การควบคุมเครื่องกลไฟฟ้า เรื่องการสตาร์ทมอเตอร์ 3 เฟส สตาร์ท เดลต้า แบบอัตโนมัติ	141
ข.3 แสดงใบงาน การควบคุมเครื่องกลไฟฟ้า เรื่องการสตาร์ทมอเตอร์ 3 เฟส สตาร์ท เดลต้า แบบอัตโนมัติพร้อมกลับทางหมุน	152

รายการตาราง (ต่อ)

ตาราง	หน้า	
ค.1	แสดงผลการประเมินใบงานโดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน	164
ง.1	แสดงความคิดเห็นผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับชุดทดลองการควบคุมเครื่องกลไฟฟ้า	170
จ.1	แสดงผลการประเมินแบบทดสอบโดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน	172
ฉ.1	แสดงผลคะแนนการทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยชุดทดลองการควบคุมเครื่องกลไฟฟ้า	175
ฉ.2	แสดงคะแนนผลจากการทดสอบความรู้ผู้เรียนเพื่อหาประสิทธิภาพของชุดทดลอง	176
ช.1	แสดงการหาค่าเฉลี่ยค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ด้านความพึงพอใจของผู้เรียน	178

รายการรูปประกอบ

รูป	หน้า
2.1 เฟสเซอร์ไดอะแกรมของระบบไฟฟ้า 3 เฟส	26
2.2 การต่อโหลด 3 เฟส แบบวายชนิดสมมูล	27
2.3 การต่อโหลดแบบเซลล์้าชนิดสมมูล	27
2.4 เฟสเซอร์ไดอะแกรมของการต่อแบบเซลล์้า	28
2.5 มอเตอร์ 3 เฟส	29
2.6 โครงสร้างมอเตอร์ 3 เฟส	30
2.7 โรเตอร์แบบกรงกระรอก	31
2.8 สเตเตอร์ของอินคักชั่นมอเตอร์	31
2.9 โครงสร้างซิงโครนัสมอเตอร์	32
2.10 โรเตอร์ซิงโครนัสมอเตอร์	32
2.11 แสดงการต่อความต้านทานจากภายนอกเข้ากับ โรเตอร์แบบพันขดลวด	34
2.12 แสดงการจ่ายแรงดันไฟฟ้า 3 เฟสให้กับมอเตอร์เหนี่ยวนำ 3 เฟส	35
2.13 แสดงรูปคลื่น ไซน์ของสนามแม่เหล็กที่เกิดขึ้น โดยกระแสไฟฟ้า 3 เฟส	36
2.14 แสดงการเกิดสนามแม่เหล็กหมุนของมอเตอร์ 3 เฟส 2 ขั้ว	36
2.15 วงจรขดลวดของมอเตอร์ 2 ความเร็ว	38
2.16 รูปแสดงผังการควบคุมด้วยมือ (Manual Control)	41
2.17 รูปแสดงผังการควบคุมแบบกึ่งอัตโนมัติ (Semi Automatic Control)	42
2.18 รูปแสดงผังการควบคุมแบบอัตโนมัติ (Automatic Control)	43
2.19 แมกเนติกคอนแทกเตอร์	43
2.20 ลักษณะโครงสร้างภายในของแมกเนติกคอนแทกเตอร์	44
2.21 หน้าสัมผัสหลักและหน้าสัมผัสช่วย	45
2.22 รูปแสดงทามเมอร์รีเลย์ (Timer Relay)	46
2.23 รูปแสดงโครงสร้างของทามเมอร์รีเลย์	46
2.24 รูปแสดงโอเวอร์โหลดรีเลย์ (Overload relay)	47
2.25 ฟิวส์แบบต่าง ๆ	48
2.26 เซอร์กิตเบรกเกอร์	48
2.27 หม้อแปลงกระแสไฟฟ้า (CT : current transformer) แบบต่าง ๆ	49

รายการรูปประกอบ (ต่อ)

รูป	หน้า
2.28 ซีเลคเตอร์โวลท์	49
2.29 แอมป์มิเตอร์	50
2.30 แสดงโวลต์มิเตอร์	51
2.31 แสดงหลอดสัญญาณ	51
2.32 รูปแสดงสวิตช์ปุ่มกด (Push button Switch)	52
2.33 สวิตช์ปุ่มกดฉุกเฉิน (Emergency push button Switch)	52
2.34 แสดงแบบวงจรสายเดี่ยว	53
2.35 แสดงวงจรกำลังและวงจรควบคุม	54
2.36 แสดงวงจรแบบงานจริง	55
2.37 แสดงวงจรประกอบการติดตั้ง	56
2.38 วงจรเทียบเคียงของการต่อขดลวดแบบสตาร์	67
2.39 การต่อหลักต่อสายแบบสตาร์ในกล่องต่อสายของมอเตอร์ 3 เฟส	67
2.40 การต่อหลักต่อสายแบบสตาร์ที่มอเตอร์	67
2.41 แสดงการสลับขั้วสายเพื่อกลับทางหมุนของมอเตอร์ที่ต่อแบบสตาร์	68
2.42 วงจรเทียบเคียงของการต่อขดลวดแบบเดลต้า	69
2.43 การต่อหลักต่อสายแบบเดลต้าในกล่องต่อสายของมอเตอร์ 3 เฟส	70
2.44 การต่อหลักต่อสายแบบเดลต้าที่มอเตอร์	70
2.45 กระแสสตาร์ที่มอเตอร์	71
2.46 วงจรกำลังการสตาร์ที่มอเตอร์ 3 เฟสแบบสตาร์ เดลต้า	72
2.47 วงจรควบคุมการสตาร์ที่มอเตอร์ 3 เฟสแบบสตาร์ เดลต้า แบบควบคุมด้วยมือ	72
2.48 วงจรควบคุมการสตาร์ที่มอเตอร์ 3 เฟสแบบสตาร์ เดลต้า	73
2.49 วงจรควบคุมการควบคุมอัตโนมัติด้วยรีเลย์ตั้งเวลา	74
2.50 วงจรกำลังการควบคุมอัตโนมัติด้วยรีเลย์ตั้งเวลา พร้อมกลับทางหมุน	75
2.51 วงจรควบคุมการควบคุมอัตโนมัติด้วยรีเลย์ตั้งเวลา พร้อมกลับทางหมุน	76
3.1 ชุดทดลองการควบคุมเครื่องกลไฟฟ้า	88
3.2 แสดงการนำชุดทดลองให้นักศึกษาทดลองใช้	89

รายการรูปประกอบ (ต่อ)

รูป	หน้า	
3.3	ขั้นตอนการพัฒนาชุดทดลองการควบคุมเครื่องกลไฟฟ้า	90
3.4	แสดงรูปแบบใบงานการทดลอง	92
3.5	แสดงขั้นตอนการดำเนินการการพัฒนาแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน	97
3.6	แสดงลำดับการดำเนินการวิจัย	100
4.1	แสดงชุดทดลองการควบคุมเครื่องกลไฟฟ้า ที่พัฒนาขึ้น	105
ซ.1	แมกเนติกส์ คอนแทคเตอร์	180
ซ.2	รีเลย์ ตั้งเวลา	180
ซ.3	โอเวอร์โวลด์ รีเลย์	180
ซ.4	สวิตช์ปุ่มกด	181
ซ.5	หลอดแสดงสัญญาณ	181
ซ.6	ซีเลคเตอร์ โวลท์	181
ซ.7	ซีเลคเตอร์แอมป์	182
ซ.8	โวลท์มิเตอร์	182
ซ.9	แอมมิเตอร์	182
ซ.10	เบรกเกอร์	183
ซ.11	หางปลา	183
ซ.12	สวิตช์ฉุกเฉิน	183
ซ.13	เคอร์เรนซ์ทรานฟอเมอร์	184
ฉ.1	ชุดทดลองการควบคุม เครื่องกลไฟฟ้า สตาร์ เดลต้า	186
ฉ.2	การวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน	188